

Prejavy korupcie v SR – úplatkárstvo

Keďže prieskum verejnej mienky sa zaoberá aj ďalšími prejavmi skrytej ekonomiky – korupciou na Slovensku, uvádzame aj výsledky z tejto časti prieskumu.

Zisťovanie rozšírenia a veľkosti poskytovaných úplatkov na Slovensku má tri časti. V prvej časti sa zisťujú názory občanov na úplatkárstvo a protekciu. Z poskytnutého zoznamu inštitúcií (tabuľka 15) obyvatelia vyberajú tie tri inštitúcie, o ktorých si myslia, že je v nich potrebné podplácať alebo vyhľadávať protekciu. Zisťuje sa mienka občanov, nie vlastné skúsenosti s poskytovaním úplatkov. Zistené poradie inštitúcií sa netýka poradia vo veľkosti poskytovaných úplatkov, ale len frekvencie potreby poskytnúť úplatok.

Tabuľka 15

Oblasti, v ktorých podľa mienky občanov, je potrebné podplácať alebo vyhľadávať protekciu (v %) (z prieskumu verejnej mienky)

Inštitúcie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Zdravotníctvo	66	67	69	67	67	72	75	71	71
Školstvo	30	29	34	28	32	34	36	31	31
Súdy	30	23	24	26	26	38	34	41	34
Privatizácia	34	23	22	13	12	12	10	14	14
Podnikanie	26	18	18	16	16	14	15	19	19
Polícia	17	14	17	14	17	19	24	23	18
Krajské, okresné, obecné úrady	11	14	13	14	13	13	10	12	16
Úrady práce	-	8	8	7	8	6	7	8	8
Banky	12	9	8	5	5	4	3	7	4
Daňové úrady	10	7	7	8	7	6	4	4	7
Colné úrady	11	5	6	7	6	6	5	6	5
Živnostenské úrady	4	4	3	3	3	3	2	3	4
VÚC	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Inde			3	5	3	5	4	6	7

Zdroj: Ústav pre výskum verejnej mienky, ŠÚ SR

Z výsledkov tejto časti prieskumu vyplýva, že podľa mienky občanov:

- najčastejšie je potrebné podplácať alebo vyhľadávať protekciu v zdravotníctve (71% odpovedí). Výsledky naznačujú mierny pokles v odpovediach oproti predošlým rokom.
- na druhé miesto sa prepracovali súdy, kde sa situácia permanentne zhoršovala. V roku 2004 síce počet odpovedí poklesol, ale zostáva v počte na druhom mieste.
- V školstve situácia zostáva nezmenená, keď odpovede respondentov zostali na rovnakej úrovni, 31%. Naopak, polícia zaznamenala výrazný pokles, a to o 5 percentuálnych bodov. Situácia sa podľa názoru občanov zhoršila na krajských, okresných a obecných úradoch, vrátane VÚC.
- Celkove počet kladných odpovedí na uvedenú otázku do roku 2000 klesal. V období 2000-2003 obyvatelia registrujú zvyšovanie potreby poskytovania úplatkov, v roku 2004 nastal mierny pokles.

Druhá časť prieskumu z oblasti korupcie zisťuje mieru a frekvenciu poskytovania úplatkov v oblasti zdravotníctva, školstva, polície, súdov a prokuratúry na základe vlastných skúseností respondentov.

Podľa odpovedí respondentov v období 1996-1998 stúpa počet poskytnutých úplatkov v uvedených inštitúciách. V nasledujúcich rokoch 1999-2004 bola zaznamenaná tendencia poklesu výskytu úplatkov (okrem roku 2003), (graf 6):

Priemerná veľkosť úplatku (ročná) sa postupne zvyšuje, v roku 2004 sa odhadla na základe prieskumu na 5704 Sk.

Odhad ročných úplatkov, ktoré poskytli obyvatelia v celom sledovanom období v zdravotníctve, školstve, na polícii, súdoch a prokuratúre, je uvedený v nasledovnej tabuľke.

Odhad výdavkov

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
mld Sk	1,8	2,4	2,75	2,58	3,4	2,81	2,63	3,57	3,45

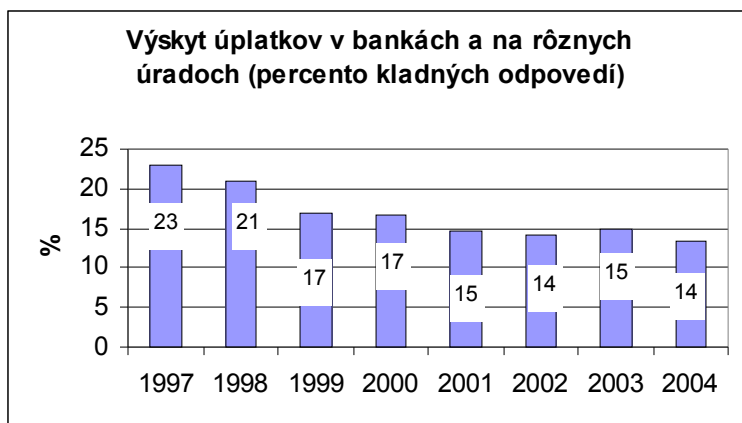
Graf 6

Tretia časť prieskumu z oblasti korupcie zisťovala mieru a frekvenciu poskytovania úplatkov v ďalších inštitúciách, a to v bankách a na rôznych úradoch, ako sú colný, živnostenský, obecný, daňový úrad atď. Zisťovali sa teda úplatky, ktoré treba poskytnúť hlavne pri zháňaní zamestnania, zákazky, úveru, pôžičky atď. Tieto úplatky sa vo väčšej miere týkajú podnikateľov, živnostníkov.

Z odpovedí všetkých respondentov vyplynulo, že v tejto oblasti výskyt úplatkov postupne klesal, a to z 23% v roku 1997 na 13,5% kladných odpovedí v roku 2004. V roku 2003 bol zaznamenaný nárast v odpovediach respondentov na 15% (graf 7):

Graf 7

Priemerné úplatky zistené v týchto inštitúciách sú vyššie, ako boli zistené v predchádzajúcich inštitúciách, v roku 2004 ročný priemer predstavoval 10941 Sk. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi celkové priemerné výdavky na tieto úplatky rástli, ako aj objem poskytnutých úplatkov.

Odhad výdavkov

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
mld Sk	1,59	2,52	2,07	2,2	1,87	2,43	2,33	2,86